

17 251**Regels ten aanzien van toestellen en installaties in het belang van de energiebesparing (Wet energiebesparing toestellen)****MEMORIE VAN ANTWOORD**

Ontvangen 14 juni 1985

Uit het voorlopig verslag blijkt steun en instemming met een energiebeleid dat in belangrijke mate gericht is op energiebesparing. Het voorliggende wetsvoorstel, dat een onderdeel vormt van dat beleid, riep echter een aantal, deels kritische vragen op. Met de beantwoording van deze vragen hoop ik duidelijk te maken dat dit wetsvoorstel een nuttige bijdrage zal leveren aan het energiebesparingsbeleid, vooral ook op de lange termijn, en geen onnodige regelverdichting veroorzaakt. Voorts is voor de beoordeling van het ontwerp van belang dat het als een kader dient om reeds geldende en toekomstige Europese richtlijnen ter zake op de vereiste wijze te kunnen uitvoeren.

De leden van de C.D.A.-fractie wezen op het uitblijven van een wetsvoorstel ter regeling van het gebruik van laagwaardige warmte, dat werd aangekondigd in de Nota Energiebeleid, deel I, van 1979. Wordt er sinds 1981 nog steeds naar gestreefd een dergelijk wetsvoorstel in te dienen en zo nee waarom niet, aldus de vraag van deze leden.

Het antwoord op de vraag luidt ontkennend. Wel is, in overeenstemming met het regeringsstandpunt over het AER-advies met betrekking tot de benutting van afval- en restwarmte (Kamerstukken II 1980/81, 15 802, nr. 18), enkele jaren geleden een aanvraag gemaakt met de voorbereiding van wetgeving op dat gebied, waarbij ook de NEOM is betrokken. Zoals reeds is meegedeeld in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer inzake het onderhavige wetsvoorstel (Kamerstukken II 1983/84, 17 251, nr. 6, bladzijde 4) bleek het vooralsnog niet goed mogelijk om een opzet voor wetgeving te vinden welke de garantie biedt voor een aanzienlijk grotere mate van benutting van het in Nederland aanwezige potentieel aan afval- en restwarmte, gelet ook op randvoorwaarden in de bestuurlijke (decentralisatiebeleid), financiële en juridische sfeer. De discussie over de reorganisatie van de nutsbedrijven vormde ook een complicerende factor. Daarnaast hebben zich sinds het uitbrengen van het AER-advies enkele ontwikkelingen voorgedaan die hebben geleid tot een nadere bezinning over het voornemen wetgeving voor te bereiden, zoals de trend tot grotere benutting van afval- en restwarmte binnen de industrie, waardoor dus in aanzienlijk mindere mate een aanbod van zodanige warmte voor collectieve ruimteverwarming te verwachten valt. Verder is ook minder warmtevraag te voorzien in verband met het afnemen van het woningbouwtempo en het afnemen van de warmtevraag per woning en speelt de minder sterke stijging van de

energieprijzen dan aanvankelijk te verwachten viel een grote rol in verband met de cruciale functie van die prijzen voor de (beoordeling van de) rentabiliteit van collectieve ruimteverwarmingssystemen, waarbij grote investeringen nodig zijn. Zoals in de genoemde memorie is vermeld ben ik, mede in het licht van het dereguleringsstreven, tot de slotsom gekomen dat van wetgeving voor het bevorderen van de totstandkoming van energiebesparende ruimteverwarmingssystemen moet worden afgezien. De vraag of er bijzondere problemen zijn, op grond waarvan de voorbereiding zo vele jaren in beslag neemt, behoeft in dit licht geen nadere beantwoording. Of deze wetgeving met betrekking tot het benutten van laagwaardige warmte ook aangekondigd zou zijn indien de aanwijzingen van de minister-president van 5 november 1984 reeds bekend zouden zijn geweest, zoals de leden van de C.D.A.-fractie wilden weten, lijkt mij niet waarschijnlijk. Wel heeft het dereguleringsbeleid bij mijn beslissing een rol gespeeld.

Op de vraag van deze leden of de genoemde aanwijzingen ook van toepassing zijn op reeds ingediende wetgeving kan in beginsel ontkennend geantwoord worden; overigens verwijs ik voor de materiële beoordeling van het ontwerp in het licht van de gewenste terughoudendheid met regelgeving naar de hierna volgende antwoorden op desbetreffende vragen van de genoemde leden. De leden van de C.D.A.-fractie wilden, los van de beantwoording van de hiervoor weergegeven vraag, gaarne een nauwkeurige analyse van de achtergronden, de aard en de omvang van het energiebesparingsvraagstuk, waaruit het ingrijpen van de centrale overheid op dit terrein gerechtvaardigd zou kunnen worden. Het onderhavige wetsvoorstel heeft, alvorens het in deze vorm de Eerste Kamer bereikte, reeds enkele toetsen als bedoeld in deze vraag ondergaan.

Een achtergrondanalyse met betrekking tot de energiesituatie en de verschillende mogelijke instrumenten voor het energiebesparingsbeleid, waaronder wetgeving, heeft plaatsgevonden en is weergegeven in de al eerder genoemde Nota Energiebeleid, deel I. Daarna is in de memorie van toelichting bij dit wetsvoorstel aangegeven waar de grenzen liggen voor wetgeving en waarom een gefaseerde aanpak in wetgeving gevolgd wordt. Voorts is in die memorie gewezen op het feit dat in Nederland wel privaatrechtelijke regelingen bestaan op dit gebied, maar dat deze regels slechts in onvolledige mate de energieverbruikerssectoren bestrijken en niet voorzien in een effectief, duidelijk en consistent stelsel van sluitende regels en bevoegdheden. Uit een oogpunt van energiebesparingsbeleid wordt een zodanig stelsel nagestreefd, aangezien sprake is van aanzienlijke mogelijkheden tot besparing die niet of in beperkte mate met andere beleidsinstrumenten dan wel slechts met een niet realistische inzet van andere beleidsinstrumenten (bij voorbeeld zeer hoge subsidies) kan worden geëffectueerd. Te denken valt bij voorbeeld aan het toepassen van individuele bemetering in collectief verwarmde gebouwen. De noodzaak van het zoëven bedoelde stelsel houdt mede verband met de omstandigheid, dat het energiebeleid in belangrijke mate een verantwoordelijkheid van de rijksoverheid is. Voorts is in de memorie van toelichting vermeld, dat het ook uit een oogpunt van internationale verplichtingen noodzakelijk is een wetgevingsbasis voor energiebesparingsmaatregelen te creëren. Op grond van enkele EEG-richtlijnen moeten de Lid-Staten namelijk maatregelen nemen; met name is hier van belang de richtlijn nr. 78/170/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 13 februari 1978 betreffende het rendement van verwarmingstoestellen en de isolatie van warmtenetten (Pb. EG L 52), gewijzigd en aangevuld bij de richtlijn van de Raad van 10 december 1982 (Pb. EG L 378).

Een nadere toetsing van het ontwerp heeft plaatsgehad in het kader van de advisering door de Commissie-Van der Grinten. In dat advies (Kamerstukken II 1982/83, 17 931, nr. 5, bladzijde 75-77), alsmede in de inleiding van de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer is daaromtrent een uiteenzetting gegeven. Daaruit bleek dat de regering, gelet op het tot ontwikkeling komende beleid van terughoudendheid met regelgeving, van

mening was dat enkele bepalingen uit het wetsvoorstel dienden te worden geschrapt. De essentie van het ontwerp behoefde echter niet te worden aangetast. De aan het ontwerp ten grondslag liggende analyses hebben dan ook in grote lijnen hun geldigheid behouden.

Op de vraag van de C.D.A.-fractieleden of varianten zijn overwogen kan ik positief antwoord geven; ten tijde van het opstellen van het wetsvoorstel, nu meer dan vijf jaar gelden, werd onder meer gedacht aan het invoeren van een heffingsstelsel voor apparatuur die veel energie verbruikt. Deze variant bleef voorshands in studie en werd later verworpen. Hiervan heb ik melding gedaan aan de Tweede Kamer in de brief nr. 383/V/635/EB dd. 6 juli 1983.

De leden van de C.D.A.-fractie informeerden vervolgens binnen welke termijn ik het met dit wetsvoorstel beoogde doel denk te bereiken. De mate van energie-efficiency die dient te worden nagestreefd wordt bepaald door de onderlinge verhoudingen van de prijzen van energie en andere productiefactoren. Dit brengt met zich mee dat het streven naar energiebesparing, ofwel energie-efficiencyverhoging tot een einde zou komen op het moment dat het bij de geldende prijzen behorende optimale efficiency-niveau zou worden bereikt. Wijzigingen in die prijsverhouding en in de stand van de techniek brengen veranderingen in dit optimum met zich mee. Er is dus noch voor besparingsbeleid noch voor het wetgevingsonderdeel van dit beleid een specifieke einddatum te geven. Mede hierom is een kaderwet van belang voor dit beleid; deze zal steeds mogelijkheden tot eventueel nodige wettelijke voorschriften blijven geven. Voor de door de wetgeving bestreken toestellen en installaties is de te bereiken besparing afhankelijk van de penetratiegraad van het betreffende toestel, het tempo van invoering van nieuwe efficiënte toestellen en van de technische en economische ontwikkelingen.

Op de vraag of alle in artikel 8 (oud) of 6 (nieuw) gegeven mogelijke gebods- en verbodsbepalingen in overeenstemming zijn met de terughoudendheid waarop in de aanwijzingen van 5 november 1984 wordt gedoeld, wil ik antwoorden dat het opnemen van deze bepalingen geheel in overeenstemming is met die aanwijzingen. In punt 7 daarvan wordt gesteld dat de grenzen van delegatie zoveel mogelijk in de wet moeten worden vastgelegd. Hoewel artikel 6 niet een limitatieve opsomming inhoudt, worden in het tweede en derde lid toch wel uitdrukkelijk de meest in aanmerking komende bevoegdheden genoemd. Het is van belang dat bij een kaderbepaling als de onderhavige zo concreet mogelijk wordt aangegeven om welke maatregelen het zal (kunnen) gaan. Nu de onderhavige bepalingen, evenals artikel 17, vooral zijn bedoeld voor de uitvoering van de verwachte EEG-etiketteringsrichtlijnen kon aan de hand van een analyse van die EEG-voorschriften in de wetstekst reeds de nodige concretisering worden aangebracht. Voor het overige wijs ik erop dat de op grond van dit artikel vast te stellen maatregelen aan de bovenbedoelde aanwijzingen zullen moeten worden getoetst.

De leden van de C.D.A.-fractie informeerden of het mij bekend is dat de regelgeving in de algemene maatregel van bestuur zoals bedoeld in artikel 8 tot kostenverhoging bij burgers leidt. Ik zal het beleid erop richten dat een effect als hier bedoeld niet optreedt. Weliswaar kunnen regels welke gegeven worden in een uitvoeringsbesluit op basis van artikel 8 – afhankelijk van de verrekeningswijze – tot extra uitgaven aanleiding geven, leidraad is echter dat deze gemiddeld per huishouden op jaarbasis lager moeten zijn dan de te bereiken energiekostenbesparing. Dit beginsel zal als randvoorwaarde gelden voor de door de maatregel te stellen eisen aan de meettechniek. Een jaarlijkse woonlastenbesparing van f 100 tot f 250 (afhankelijk van type meter en omvang van het energieverbruik) is daarbij mogelijk.

Voorts informeerden deze leden naar de in de laatste tien jaar bereikte rendementsverbeteringen per categorie toestellen en installaties alsmede naar een inschatting van de in de komende tien jaar te verwachten rendementsverbetering met en zonder wetgeving.

In de keuringseisen voor nieuwe gasverbruikstoestellen, gehanteerd door het VEG-Gasinstituut NV, is de rendementseis zodanig verhoogd dat in de laatste tien jaar een rendementsverbetering van 5 à 6% werd bereikt voor de individuele c.v.-ketel. Voor nieuwe c.v.-ketels met een vermogen van 10 tot 60 kW geldt sinds 1979 een minimum-rendement van 74 tot 80% (bovenwaarde) afhankelijk van het vermogen. Tevens is sinds 1981 een nieuw type c.v.-ketel op de markt, de hoog-rendementsketel, waarvoor een minimum rendementseis van 90% van kracht is. Voor de zogenaamde lokale verwarmingstoestellen zijn de overeenkomstige rendementseisen met 5 tot 10% gestegen tot ongeveer 72%. Het rendement van warm-tapwaterstoestellen heeft zich, evenals het rendement van elektrische apparatuur voor huishoudelijk gebruik, de afgelopen jaren nauwelijks gewijzigd. Ten aanzien van de rendementsontwikkeling van individuele c.v.-ketels wordt voor de komende tien jaar geen verdere ingrijpende verhoging verwacht. Wel zal door een toenemende penetratie van nieuwe ketels die aan de keuringseisen van gastoestellen voldoen en van GIVEG-HR-ketels het gemiddelde rendement van alle toestellen in Nederland met ongeveer 13% toenemen. De mogelijkheden van een verdere verhoging van het rendement van lokale verwarmingstoestellen zijn thans in studie. Voor warm-tapwaterstoestellen is het streven erop gericht het toestelrendement met gemiddeld 15% te verbeteren. Aangaande andere categorieën van toestellen en installaties, bijvoorbeeld industriële, bestaan geen landelijke overzichten van vergelijkbare gegevens.

Verhoging van het verbruikrendement door middel van wetgeving is op een aantal terreinen zeer wel mogelijk. Zo zal regelgeving met betrekking tot de toepassing van een pompschakelaar in een c.v.-installatie leiden tot een besparing per jaar per installatie van ongeveer 400 kWh en zal een elektrische ontsteking een vergelijkbare besparing opleveren van minstens 100 m³ aardgas. Daarnaast zal ook het buiten aansluitvoorwaarden vallende gebied van kolen- en oliegestookte installaties door regelgeving kunnen worden bereikt. In hoeverre en in welke mate hier rendementsverbetering mogelijk is zal mede afhangen van technische en milieuhygiënische randvoorwaarden.

Tevens werd gevraagd of ik van oordeel ben dat de wetgever in staat zal zijn via de uitvoeringsmaatregelen een grotere verantwoorde energiebesparing te realiseren dan de ontwerpers, fabrikanten en bouwers van toestellen en installaties mogelijk achten, zeker nu de particuliere huishoudens buiten de wet zijn gebleven. Om te beginnen wil ik erop wijzen dat het een misvatting is te menen dat de wet niet van belang zal zijn voor energiebesparing in de sfeer van de particuliere huishoudens.

Ten aanzien van het gebruik van reeds in particuliere huishoudens aanwezige apparatuur kunnen geen regels worden gesteld, zoals blijkt uit artikel 2, vierde lid, en artikel 6, vijfde lid. Dit betekent zeker niet dat ten aanzien van huishoudelijke apparatuur in het geheel geen maatregelen mogelijk zijn. Door het stellen van regels voor die apparatuur die aangrijpen in de handelssfeer is een groot feitelijk bereik van deze regelgeving mogelijk en zal het effect ervan ook in de huishoudelijke sfeer doorwerken. Het gaat er bij de overweging of wettelijke maatregelen zullen worden getroffen om dat economische overwegingen alleen niet altijd voldoende stimulans zullen geven om tot produktie van energie-efficiënte toestellen over te gaan. Er spelen immers ook andere factoren bij het bepalen van de produktkeuze een rol. Het is daarom gewenst voor bepaalde toestellen via wetgeving een minimumniveau van energie-efficiency dat ook realistisch moet worden geacht, vast te stellen.

Voorts werd door de C.D.A.-fractieleden gevraagd wat de zin zou zijn van deze wetgeving, als ervan uitgegaan mag worden dat de deskundigheid bij het bedrijfsleven niet minder is dan bij de wetgeving, en dat de afnemers van toestellen en apparaten gebaat zijn bij een lager energieverbruik. Ook al mag ervan worden uitgegaan dat de deskundigheid van het bedrijfsleven niet kleiner is dan die van de wetgever, dan betekent dit nog niet dat

daarmede ook apparatuur met een, gezien de omstandigheden, hoogst mogelijke energie-efficiency inderdaad op de markt gebracht en aangeschaft wordt. Voor het bedrijfsleven zullen, zoals gezegd, ook andere marktpolitieke factoren een rol spelen, waarbij uiteraard een nauw verband bestaat met de situatie aan de afnemerszijde. Voor de afnemer geldt dat de economische drijfveer niet steeds doorslaggevend is bij de aanschaf van een apparaat. Een heel scala van overwegingen zal een rol spelen. Ook voorlichting kan hierin niet zonder meer verandering brengen. Een factor kan zijn dat de besparing niet altijd ten goede komt aan degene die de apparatuur aanschaft, bij voorbeeld in geval van verhuur van woningen. Een wettelijke regeling zal derhalve nodig kunnen zijn om een behoorlijk efficiency-niveau te realiseren.

De twijfel van de leden van de C.D.A.-fractie over de mogelijkheid tot uitvoering van EEG-richtlijnen met betrekking tot huishoudelijke apparatuur, waarvoor de noodzakelijke artikelen zouden zijn opgeofferd in het kader van de deregulering, deel ik niet. Op grond van het dereguleringsadvies van de commissie-Van der Grinten is in artikel 2 slechts de bepaling met betrekking tot onderhoud van huishoudelijke of andere apparatuur geschrapt. Regels hieromtrent in EEG-verband bestaan niet en zijn ook niet in voorbereiding. Regels met betrekking tot het verhandelen en installeren van huishoudelijke apparatuur waarop een EEG-richtlijn van toepassing is of zou kunnen worden, blijven onverkort mogelijk. Het schrappen van de mogelijkheid regels te geven met betrekking tot het zuinig gebruik van energie (artikel 3) heeft vooralsnog geen gevolgen voor de uitvoering van EEG-richtlijnen.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen zich af of de overheid zich niet vooral moet richten op de sectoren waar relatief veel energie wordt omgezet. Zij wezen met name op verwarming en warmwatervoorziening en op bepaalde industrieën, alsmede op het Duitse Energie-Einsparungsgesetz.

Ik vraag mij af of juist in de energie-intensieve sectoren, waarop de V.V.D.-fractieleiden doelen, het beste netto-effect bereikt kan worden met wetgeving. Veel know-how op energiegebied is daar aanwezig en energiekosten maken een zodanig groot deel uit van de totale kosten dat het streven naar besparing sterke impulsen krijgt. Additionele besparing zou daarentegen bereikt kunnen worden in die sectoren, waar weliswaar door de omvang van de sector een besparingspotentieel aanwezig is, maar waar de energiekosten niet een groot deel van de totale kosten vormen of anderszins niet bevredigend zonder impulsen van buitenaf teruggedrongen kunnen worden. Toestellen en installaties voor verwarming en warmwatervoorziening alsmede industriële apparatuur, worden overigens ook door het wetsvoorstel bestreken. Bovendien is het de bedoeling om met betrekking tot verwarmingsapparatuur rendementseisen te stellen. Ook ten aanzien van isolatie van woningen wordt een actief beleid gevoerd. Hiervoor geldt de (model)bouwverordening; verzwaring van de isolatie-eisen met ingang van 1 januari 1987 werd reeds aangekondigd (memorie van toelichting begroting 1985, kamerstukken II, 18 600, hoofdstuk XIII, bladzijde 95).

Voorts verwezen deze leden naar het feit dat in 1981 reeds het streefcijfer van de Nota Energiebeleid, deel I, van 10% besparing in het energieverbruik werd gerealiseerd in vergelijking met het verbruik in 1977, waarbij de energieprijzontwikkeling de belangrijkste factor zou zijn gebleken. Deze leden vroegen naar de relevantie van het wetsvoorstel tegen deze achtergrond. Zoals in de voorbereiding van de begrotingsbehandeling voor het jaar 1985 aan de Tweede Kamer is meegedeeld, bedraagt de energiebesparing in 1983 ten opzichte van 1973 \pm 20%. Dit is mede een gevolg van de sterk gestegen energieprijzen, zowel in 1973 alsook in de jaren 1979 en 1980. Op afzienbare termijn worden geen vergelijkbare stijgingen van de energieprijzen verwacht. Voor het verder verbeteren van de energie-efficiency

moet daarom thans voornamelijk gerekend worden op het resultaat van een effectief energiebesparingsbeleid. De wenselijkheid van aanvullend beleid is daarom wel degelijk aanwezig. Op langere termijn valt te verwachten dat er weer spanning op de energiemarkt zal ontstaan, tot uiting komend in een opwaartse druk op het prijsniveau. Op deze ontwikkeling dient met het energiebeleid reeds nu te worden ingespeeld, rekening houdende met de levensduur van energieverbruikende systemen. Afgezien daarvan is hierboven reeds gewezen op de omstandigheid dat niet alleen economische factoren van belang zijn en dat deze niet steeds alle in dezelfde richting werken.

De leden van de V.V.D.-fractie wezen vervolgens op de zeer ruime omschrijving van de begrippen «toestel» en «installatie» in artikel 1 en vroegen zich in dit verband in de eerste plaats af of de regelgevende bevoegdheden niet verder zouden gaan dan nodig is om energiebesparing op toestellen en installaties in engere zin te realiseren. Tevens werd gevraagd of het nastreven door het bedrijfsleven zelf van zo laag mogelijke produktiekosten niet werd onderschat.

De reikwijdte van het wetsvoorstel strekt zich bewust uit tot toestellen en installaties in ruime zin, omdat daarmee de gehele scala van apparatuur waarmee energie gebruikt of omgezet wordt, wordt bereikt. Het is niet goed mogelijk om daarin op wetsniveau reeds beperkingen aan te brengen. Het wetsvoorstel heeft immers het karakter van een kaderwet, hetgeen de mogelijkheid biedt om flexibel te reageren op ontwikkelingen op de energiemarkt en op de toestellen- en installatiemarkt. Uiteraard is het beleid van de regering erop gericht, dat de uitvoeringsmaatregelen niet verder gaan dan noodzakelijk is.

Met betrekking tot het nastreven van zo laag mogelijke produktiekosten door het bedrijfsleven zij, in aansluiting op een eerder beantwoorde vraag van de leden van de C.D.A.-fractie, opgemerkt dat dit streven zeker door mij niet onderschat wordt, maar dat dit niet automatisch inhoudt dat overal een voldoende niveau van energie-efficiency tot stand komt. Daarom kan er wel eens aanleiding zijn voor regelgeving. Te denken valt aan situaties waar de energiekosten slechts een gering deel van de produktiekosten uitmaken, terwijl hier op landelijk niveau een aantrekkelijk energiebesparingspotentieel aanwezig kan zijn. Tevens kan gedacht worden aan situaties waar de investeerder in energiebesparingsvoorzieningen niet dezelfde is als degene aan wie de voordelen van energiebesparing toevallen.

De leden van de V.V.D.-fractie merkten voorts op dat het besparingsbeleid verder zal kunnen gaan dan wat EEG-richtlijnen voorschrijven. In dit verband werd de vraag gesteld hoe een en ander zou uitwerken voor de concurrentiepositie van het Nederlandse bedrijfsleven en of er sprake zou kunnen zijn van een extra belemmering om in Nederland tot investeringen over te gaan. Hoewel een strikte binding aan wat EEG-richtlijnen in dezen voorschrijven door de regering is afgewezen (de commissie-Van der Grinten suggesteerde in de wet vast te leggen dat uitvoeringsregels alleen kunnen worden gegeven voor zover EEG-richtlijnen zulks voorschrijven) is het zo dat de regering bij voorkeur het wettelijk besparingsbeleid in communautair verband coördineert. In eventuele gevallen waar zulks niet mogelijk zou blijken is nog van belang, dat de gemeenschappelijke markt toch zekere beperkingen oplegt aan mogelijkerwijs te treffen maatregelen. Nederland mag aan apparatuur geen eisen stellen die als verboden handelsbelemmering in de zin van het EEG-verdrag moeten worden gezien. Bij het treffen van uitvoeringsmaatregelen zullen voorts steeds de gevolgen voor de betrokken sector meegewogen worden, waaronder ook de concurrentiepositie van het Nederlandse bedrijfsleven. Omdat in het algemeen niet te verwachten valt dat op micro-niveau de kosten van voorgeschreven voorzieningen de baten zullen overtreffen, mag geen nadelig effect op de concurrentiepositie van het bedrijfsleven verwacht worden. Daarnaast moet niet uit het oog worden verloren dat het via wetgeving vergroten van energie-efficiency van energieverbruikende apparatuur ook een positieve invloed op de concurrentiepositie van de producenten daarvan kan hebben.

In dit verband zal mijns inziens dan ook geen sprake zijn van een belemmering om in Nederland tot investeringen over te gaan.

De V.V.D.-fractieleden informeerden voorts naar de wijze waarop en het tempo waarin de overige EEG-lid-staten de EEG-richtlijnen hebben uitgevoerd of zullen uitvoeren. Hierover kan ik het volgende meedelen.

In Griekenland bestaat nog geen vorm van regelgeving ter zake van energie-etikettering van huishoudelijke apparatuur. In het Verenigd Koninkrijk zijn de richtlijnen door middel van zogenaamde «administrative measures» ten uitvoer gelegd; etikettering wordt echter overgelaten aan het bedrijfsleven. In Frankrijk bestaat sedert 1980 een besparingswet en is energie-etikettering voorgeschreven bij wet van 1981 voor vrijwel alle grote huishoudelijke apparaten alsmede televisietoestellen. In Ierland zijn rendementsvoorschriften alsmede een basisregeling voor etikettering in het algemeen en een voor elektrische ovens in het bijzonder van kracht geworden. In België is een wettelijke regeling voor het etiketteren van toestellen van kracht. Nadere invulling voor elektrische ovens is in voorbereiding. In Italië is in 1976 een wet aangenomen die energie-etikettering regelt, terwijl de rendementsrichtlijn nog niet is uitgevoerd. Ook in Duitsland is er een wet (1976) die mede de etikettering tot onderwerp heeft. In Denemarken ten slotte is sinds 1982 een wet van kracht, die een algemene regeling bevat waarop uitvoeringsregels kunnen worden gebaseerd.

Wat betreft de vraag van de V.V.D.-fractieleden of dit wetsvoorstel de toets aan de criteria en doelstellingen van deregulering en beperking van de lasten voor het bedrijfsleven kan doorstaan moge ik verwijzen naar eerder in deze memorie hieromtrent gegeven beschouwingen. Gezien de, na toetsing door de commissie-Van der Grinten, in het wetsontwerp aangebrachte wijzigingen en gezien de in de memorie van toelichting en de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer aangekondigde grondige afweging bij het beslissen over eventuele nieuwe uitvoeringsmaatregelen, ben ik van mening dat het wetsontwerp de toets aan de dereguleringscriteria en aan het streven tot beperking van lasten voor het bedrijfsleven kan doorstaan.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen om inzicht in de nog van de EEG te verwachten richtlijnen behalve richtlijn 78/170 (rendement van verwarmingsstoestellen en isolatie van warmte- en warmwaternetten), gewijzigd bij richtlijn 82/885, en 79/530 (etikettering van in de huishouding gebruikte apparaten; kaderrichtlijn) in combinatie met richtlijn 79/531 (etikettering elektrische bakovens). Het is niet gemakkelijk te zeggen welke richtlijnen de EEG nog in voorbereiding heeft of zal hebben in de verdere toekomst, aangezien dit afhankelijk is van de voortgang van het internationale overleg ter zake. Op dit moment is de stand van zaken dat de Commissie van de Europese Gemeenschappen aan de Raad voorstellen heeft doen toekomen voor etiketteringsvoorschriften voor elektrische wasautomaten, elektrische afwasmachines, elektrische koelkasten, bewaarruimten, diepvriezers en combinaties daarvan.

Voorts verzochten deze leden te concretiseren ten aanzien van welke onderwerpen en categorieën leemten zouden ontstaan indien artikel 2, tweede lid, beperkt zou blijven tot voorschriften, gesteld in EEG-richtlijnen. Aangezien op dit moment nog niet valt te voorzien in hoeverre er in de toekomst verder nog richtlijnen tot stand zullen komen moet het niet uitgesloten worden geacht dat op dit terrein een lacune als bedoeld in de vraag ontstaat, indien er geen maatregelen zouden kunnen worden genomen. In beginsel is het, gelet op de aanzienlijke verschillen in energievoorzieningssituaties en klimatologische omstandigheden in de verschillende Lid-Staten van de EEG, zeker niet denkbeeldig dat Nederland – bij voorkeur samen met de ons omringende landen – maatregelen wenst te treffen in situaties waarin die behoefte niet bij alle Lid-Staten in voldoende mate leeft en als gevolg daarvan geen richtlijn tot stand komt. Ook problemen van meer technische aard kunnen aan het tot stand komen van EEG-maat-

regelen in de weg staan. In concreto denk ik vooralsnog slechts aan etiketteringsmaatregelen. Een etiketteringsplicht maakt toestellen, wat het energieverbruik betreft, met elkaar vergelijkbaar en draagt dus bij aan inzicht in de markt en daardoor aan een energiebewust (aanschaf-)gedrag van de consument. Derhalve is het wellicht wenselijk dat bij het nog langer uitblijven van verdere richtlijnen – de commissievoorstellen dateren reeds van 21 mei 1980 – toch etiketteringseisen zullen kunnen worden gesteld, bij voorbeeld voor koelkasten en wasmachines, waar mogelijk in samenwerking met de ons omringende landen. Het grote onderlinge verschil dat bestaat in het energieverbruik van deze apparatuur zou niet verminderd kunnen worden als slechts datgene geregeld zou mogen worden, waarvoor de EEG regels heeft gegeven. Ten slotte merk ik nog op dat het gevaar bestaat dat in het zoëven bedoelde geval in andere lid-staten wel nationale regels worden geformuleerd terwijl dit in Nederland niet het geval zou zijn. Dit kan met zich meebrengen dat buitenlandse apparaten die niet aan nationale eisen van energie-efficiency voldoen naar landen als Nederland worden geëxporteerd, waar zij niet van de markt kunnen worden geweerd.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. vroegen voorts of de instellingen, die gegevens hebben over de afzet van energiegebruikende apparatuur op de Nederlandse markt, bereid zouden zijn deze aan de minister op diens verzoek af te staan. Een en ander werd in verband gebracht met een opmerking tijdens de plenaire behandeling van dit wetsvoorstel bij de Tweede Kamer. Bij de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer heb ik gezegd dat cijfers over marktpenetratie van bepaalde apparatuur te verkrijgen zouden zijn zonder een wettelijke plicht tot het verstrekken van gegevens hieromtrent. Ik dacht daarbij onder meer aan KEMA en VEG-Gas-instituut. Die instellingen kunnen echter in geen geval bedrijfsgegevens van producenten naar buiten brengen. Het zou dan hoogstens om globale geaggregeerde gegevens gaan. Daarnaast zou men in dit kader kunnen denken aan organisaties van producenten en van installateurs.

Vervolgens wezen deze leden op de opmerking dat zonnodig alsnog een bepaling als het oorspronkelijke artikel 3 in de wet zou worden opgenomen en vroegen zij of dit betekent dat dan de wet alsnog zou moeten worden aangevuld. Is dit niet een omslachtige methode en wat is er in feite dan aan deregulering gewonnen, zo luidden de vragen.

Indien regels van de strekking als bedoeld in het inmiddels vervallen artikel 3 alsnog nodig zouden blijken zullen deze bij wet moeten worden vastgesteld. Dat zou, nu het hier om krachtig ingrijpende voorschriften gaat, het voordeel hebben dat precies kan worden aangegeven welke verboden zullen gaan gelden alsmede in welke omstandigheden en voor welke toestellen of installaties zij van toepassing zullen zijn. Het is dan ook nog de vraag of alsdan gekozen zou moeten worden voor een wijziging van de onderhavige regeling; een aparte wet is zeer wel denkbaar. Uiteraard zal het tot stand brengen van een zodanige wet minder eenvoudig zijn dan het vaststellen van een uitvoeringsmaatregel, doch nu het hier gaat om zware voorschriften als algemene verboden en vergunningstelsels van een bewust beperkende strekking meen ik dat daarvoor de wetsvorm het meest geschikt is. Ik zou dit dan ook niet als «omslachtig» willen kenschetsen. Ik merk nog op dat bij het overnemen van de desbetreffende aanbeveling van de Commissie-Van der Grinten tot schrapping van artikel 3 (oud) een belangrijke rol heeft gespeeld dat generlei concreet voornemen bestond de daarin vervatte bevoegdheden te gebruiken. Ik wijs in dit verband ook op het reeds eerder in deze memorie genoemde toetsingspunt 7 van de Aanwijzingen inzake terughoudendheid met regelgeving. Dit toetsingspunt strekt er onder meer toe dat het aantal delegatiebepalingen in een regeling zoveel mogelijk moet worden beperkt. Dit geldt te meer indien het gaat om diep ingrijpen in de maatschappelijke verhoudingen. Gelet op het voorgaande meen ik dat met het vervallen van artikel 3 wel degelijk aan deregulering is gewonnen en onderschrijf ik uiteraard niet dat dat artikel «slapend» in de wet opgenomen had kunnen blijven.

Op de vraag van deze leden wanneer de 10%-besparing in het brandstofverbruik van automobielen zal worden bereikt, gerelateerd aan de situatie in 1979, kan ik melden dat in 1983 reeds dit resultaat is behaald. Dit is neergelegd in een rapport dat in 1984 door een ad hoc-studiegroep van de Europese Commissie werd samengesteld.

Ten slotte stelden de leden van de P.v.d.A.-fractie vast dat de minister met een etiketteringsmaatregel op de EEG-richtlijn wil wachten, terwijl andere landen reeds een regeling hebben of voorbereiden. Kan hieruit afgeleid worden dat de minister het wetsvoorstel voor Nederland minder urgent acht, zo luidde de laatste vraag. Het onderhavige wetsvoorstel is mede gebaseerd op de noodzaak om op de juiste wijze te kunnen voldoen aan EEG-richtlijnen, waarbij steeds de etiketteringsrichtlijnen uitdrukkelijk zijn genoemd. Voor die terreinen waarop de EEG richtlijnen heeft uitgevaardigd of in voorbereiding heeft zal daaraan uitvoering gegeven worden. Op andere gebieden kan wetgeving op nationale basis wenselijk blijken te zijn. Zoals ik eerder in deze memorie reeds vermeldde sluit ik voor die gebieden wetgeving niet uit.

De Minister van Economische Zaken,
G. M. V. van Aardenne